

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ Ν.Ο.Π.Ε.**

ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ

Μάθημα: Σύνθεση Δημοσίου Δικαίου

ΘΕΜΑ: « ΤΥΠΟΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΖΩΗ»

Όνοματεπώνυμο: Βρασίδης Πολυμενάκος

Α.Μ. : 1340200200818

Κλιμάκιο : Β΄

Διδάσκοντες: Δημητρόπουλος

Παπαϊωάννου

Αθήνα, 2006

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ Η ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ	1
2. ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝ ΥΦΙΣΤΑΤΑΙ ΣΤΗ ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΖΩΗ	2
3. ΠΕΔΙΟ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	4
ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ	
Α) ΣΤΟΥΣ ΑΠΛΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ	4
Β) ΣΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑΣ	5
Γ) ΣΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	6
Δ) ΣΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΟΥ ΚΑΤΕΧΟΥΝ ΚΑΠΟΙΟ ΑΞΙΩΜΑ	7
4. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ Μ.Μ.Ε. ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΝΩΜΗΣ ΝΑ ΕΝΗΜΕΡΩΝΕΤΑΙ	9
5. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΩΝ, ΤΩΝ Μ.Μ.Ε. ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΝΩΜΗΣ ΝΑ ΕΝΗΜΕΡΩΝΕΤΑΙ ΚΑΙ ΠΩΣ ΑΙΡΕΙ ΤΙΣ ΠΡΟΣΒΟΛΕΣ Η ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ	11
6. ΕΠΙΛΟΓΟΣ	14

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	15
ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ	15
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ	15
ΛΗΜΜΑΤΑ (ENTRIES)	16

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

(ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΓΓΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ)	16
--	----

1. ΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ Η ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ

Τύπος και ιδιωτική ζωή, για να γίνει κατανοητή η σχέση των δύο αυτών όρων θα πρέπει σε πρώτο επίπεδο να προσδιοριστούν οι έννοιές τους ξεχωριστά. «Τύπος ή έντυπο είναι κάθε προϊόν μέσου μαζικής παραγωγής, στο οποίο απεικονίζεται κείμενο ή παράσταση»¹. Ο ορισμός αυτός του Τύπου συνδέεται άμεσα με την ευρεία-αντικειμενική έννοια του όρου έντυπο. Με την στενή έννοια του όρου Τύπος καλείται η τυπογραφία και η δημοσιογραφία στο σύνολό τους ενώ με την ακόμη στενότερη-υποκειμενική έννοια, τύπος καλείται ο δημοσιογραφικός τύπος.

Στο Σύνταγμα ο τύπος αναφέρεται με την ευρεία έννοια στην παρ. 1 του άρθρου 14 ενώ στην παρ. 2 του ίδιου άρθρου κατοχυρώνεται η ελευθερία του τύπου.

Με τον όρο «ιδιωτική ζωή» νοείται καταρχήν μια «μερικότερη περιοχή της όλης ζωής του ανθρώπου»². Η ιδιωτική ζωή είναι ένα έννομο αγαθό που κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα στα άρθρα 5 παρ. 1 και 9 παρ. 1 ενώ μπορεί να γίνει αντιληπτή με δύο έννοιες: την τυπική και την λειτουργική. Με την τυπική έννοια η ιδιωτική ζωή αποτελεί μέρος της γενικότερης κοινωνικής ζωής ενώ με την λειτουργική έννοια είναι κάθε ιδιωτική δραστηριότητα.

¹ Δημητρόπουλος Ανδρέας, Συνταγματικά δικαιώματα – Ειδικό μέρος, σελ. 237.

² Δημητρόπουλος Ανδρέας, Συνταγματικά δικαιώματα – Ειδικό μέρος, σελ. 151.

2. ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝ ΥΦΙΣΤΑΤΑΙ ΣΤΗ ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΖΩΗ

Σύγκρουση δικαιωμάτων έχουμε όταν δύο ή περισσότερα δικαιώματα που ανήκουν σε διαφορετικούς δικαιούχους έχουν το ίδιο αντικείμενο ή κατευθύνονται στο ίδιο αποτέλεσμα ή έχουν τον ίδιο οφειλέτη και κατά την άσκησή τους συναντιούνται κατά τέτοιο τρόπο ώστε η ικανοποίηση του ενός να αποκλείει ή να περιορίζει την ικανοποίηση των άλλων. Για να γίνει αντιληπτό κατά πόσο η προαναφερθείσα σύγκρουση δικαιωμάτων υφίσταται στην περίπτωση του δικαιώματος της ελευθερίας του τύπου και του εννόμου αγαθού της ιδιωτικής ζωής, είναι εύλογο αρχικά να τα προσδιορίσουμε.

Άρρηκτα συνδεδεμένη με την δημοκρατία είναι η ελευθερία του τύπου ως ειδικότερη και αποτελεσματικότερη μορφή της ελευθερίας της έκφρασης η οποία έχει ιδιαίτερη σημασία για το δημοκρατικό πολίτευμα. Ο νομοθέτης στο άρθρο 14 παρ. 2 εδ. α με την φράση: «Ο τύπος είναι ελεύθερος», καθιερώνει αντικειμενική αρχή από την οποία απορρέει συνταγματικό δικαίωμα. Η θεσμική εγγύηση της ελευθερίας του τύπου είναι εμφανής και στο άρθρο 14 παρ. 1 Συντ. Ειδικότερα το άρθρο 14 παρ. 1 Συντ. καθορίζει ποιοι είναι οι φορείς της ελευθερίας του τύπου. Φορείς είναι τα φυσικά πρόσωπα και κατά περίπτωση τα νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου.

Από την ελευθερία του τύπου απορρέουν ειδικότερες ελευθερίες όπως η ελευθερία κυκλοφορίας εντύπου, πώλησης, έκδοσης, η ελευθερία του δημοσιογραφικού επαγγέλματος, η

ελευθερία καθορισμού της τιμής, η ελευθερία ίδρυσης και λειτουργίας δημοσιογραφικών οργανώσεων, επιχειρήσεων και εφημερίδας. Η ελευθερία του τύπου ως ελευθερία δημοσίευσης έχει αρνητικό και θετικό περιεχόμενο, δηλαδή κάποιος μπορεί να δημοσιεύσει ή να μη δημοσιεύσει πληροφορίες. Επίσης μπορεί να διακριθεί σε ενεργητική ή παθητική με κριτήριο στο αν αναφέρεται στην ελευθερία του πομπού-δημοσιογράφου να εκφράζεται με ένα συγκεκριμένο μέσο ή στην ελευθερία του δέκτη-αναγνώστη όπως θεμελιώνεται νομικά στο άρθρο 5Α Συντ. Σ' όλες πάντως τις διακρίσεις της και τα επιμέρους στοιχεία της, η ελευθερία του τύπου έχει αμυντικό και προστατευτικό περιεχόμενο, όχι μόνο απέναντι στο Κράτος αλλά και στους ιδιώτες όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 25 παρ. 1 εδ. γ του Συντάγματος.

Το Σύνταγμα κατοχυρώνει το απαραβίαστο της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής στην παρ. 1 εδ. β του άρθρου 9 αναφερόμενο στην προστασία του ασύλου της κατοικίας. Το δικαίωμα στον ιδιωτικό βίο κατοχυρώνει και το άρθρο 8 παρ. 1 της ΕΣΔΑ. Το Σύνταγμα προστατεύει τον ιδιωτικό βίο αντικειμενικά, κατοχυρώνοντας το δικαίωμα του καθενός στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του και υποκειμενικά. Το συνταγματικό δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής «αποτελεί μητρικό δικαίωμα πολλών άλλων μερικότερων δικαιωμάτων και διατάξεων που προστατεύουν μερικότερες εκφάνσεις της όπως του ασύλου κατοικίας, του γάμου, της οικογένειας, του απορρήτου των ανταποκρίσεων κ.λπ.»³. Η ελευθερία της ιδιωτικής ζωής συνδέεται άμεσα με το απαραβίαστο δηλαδή υφίσταται εφόσον δεν παραβιάζεται. Επίσης είναι ελευθερία διαμόρφωσης, απόκρυψης ή αποκάλυψης του ιδιωτικού

³ Δημητρόπουλος Ανδρέας, Συνταγματικά δικαιώματα– Ειδικό μέρος, σελ. 155.

βίου. Τέλος το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής στρέφεται κατά όλων erga omnes όπως προκύπτει από το άρθρο 25 παρ. 1 εδ. γ του Συντάγματος.

Παρατηρούμε ότι αν και απόλυτα το δικαίωμα της ελευθερίας του τύπου και το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή δεν εντοπίζουμε μεταξύ τους de jure σύγκρουση εφόσον το ίδιο το σύνταγμα με τις ασφαλιστικές «δικλείδες» του άρθρου 5Α και 25 παρ. 1 εδ. γ την αποτρέπει. Όμως μπορεί να μην υφίσταται από το νόμο σύγκρουση δικαιωμάτων αλλά εντοπίζουμε de facto σύγκρουση δικαιωμάτων σε πολλές περιπτώσεις. Στις περιπτώσεις αυτές οδηγός μας πρέπει να είναι όχι μόνο το Σύνταγμα αλλά και η υπάρχουσα νομολογία και νομοθεσία.

3. ΠΕΔΙΟ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ

Α) ΣΤΟΥΣ ΑΠΛΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ

Όπως αναφέρθηκε de jure σύγκρουση της ελευθερίας του Τύπου και του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή δεν υφίσταται. Από την άλλη πλευρά de facto σύγκρουση είναι υπαρκτή. Βασικό κριτήριο άρσης αυτού του εμποδίου είναι η ουσιαστικά κατά κατηγοριών προσώπων ρύθμιση του ζητήματος. Συνεπώς μπορούμε να διακρίνουμε τους φορείς αυτών των δικαιωμάτων βάση της σχέσης τους με το δημόσιο βίο σε απλούς πολίτες, πρόσωπα της επικαιρότητας, δημόσια πρόσωπα και πρόσωπα που κατέχουν κάποιο αξίωμα.

Απλός πολίτης καλείται εκείνος που δεν έχει καμία σχέση με την δημοσιότητα ενώ η δραστηριότητά του σε πολιτικό και

κοινωνικό επίπεδο δεν ξεπερνά αυτή του μέσου ανθρώπου. Το δικαίωμα του απλού πολίτη στην ιδιωτική ζωή υπερισχύει οποιουδήποτε δικαιώματος ελευθερίας του τύπου και της πληροφόρησης. Συνεπώς η ιδιωτική ζωή του κάθε ανθρώπου είναι αδιάφορη για την κοινή γνώμη ακόμα και μετά το θάνατό του όπως κατοχυρώνεται και στο άρθρο 365 του Ποινικού Κώδικα στο οποίο αναφέρεται η προστασία της μνήμης του «τεθνεώτος».

Β) ΣΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑΣ

Στην δεύτερη κατηγορία ανήκουν τα πρόσωπα της επικαιρότητας. Πρόσωπα της επικαιρότητας καλούνται τα πρόσωπα που λόγω της σχέσης τους με ένα σημαντικό γεγονός της επικαιρότητας, έμμεσης ή άμεσης, γίνονται γνωστά στην κοινή γνώμη. Στην κατηγορία αυτή μπορεί να ανήκουν καλλιτέχνες, αθλητές, επιστήμονες ή και απλοί πολίτες που λόγω ενός κατορθώματός τους, μιας ανακάλυψης, μιας επιτυχίας στον επαγγελματικό τους τομέα ή γενικότερα ενός γεγονότος που επηρέασε άμεσα η έμμεσα την ζωή τους βρέθηκαν στο επίκεντρο της δημοσιότητας. Η ιδιαίτερη σχέση των ατόμων αυτών μ' ένα γεγονός που επηρεάζει άμεσα την κοινωνία καθορίζει ουσιαστικά την ιδιωτική και κοινωνική ζωή. Η ελευθερία απόκρυψης ή αποκάλυψης του ιδιωτικού τους βίου όπως απορρέει από το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και κατοχυρώνεται στα άρθρα 5 παρ. 1 εδ. γ αλλά και στα άρθρα 9Α και 19 του Συντάγματος «κάμπτεται» απέναντι στο δικαίωμα στην πληροφόρηση όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 5Α και στο δικαίωμα της ελευθερίας του τύπου όπως προστατεύεται στο άρθρο 14 παρ. 2. Η «προσβολή» αυτή του δικαιώματος ουσιαστικά δεν υφίσταται εφόσον το δικαίωμα

πληροφόρησης της κοινής γνώμης αφορά στο κομμάτι εκείνο της ζωής του ατόμου που έχει άμεση σχέση με την κοινωνία. Άρα το επιστημονικό έργο ενός ερευνητή είτε οι επιδόσεις ενός αθλητή είτε οι μαρτυρίες ενός ατόμου για το περιστατικό ενός τροχαίου ατυχήματος είναι πληροφορίες στις οποίες το ευρύ κοινό έχει απόλυτη πρόσβαση. Όμως η ιδιωτική ζωή του προσώπου της επικαιρότητας ή το μέρος εκείνο που δεν έχει ενδιαφέρον για το ευρύ κοινό δεν δημοσιεύεται εφόσον το ίδιο το πρόσωπο το επιθυμεί και προστατεύεται έναντι όλων.

Γ) ΣΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Στην τρίτη κατηγορία ανήκουν τα δημόσια πρόσωπα. Δημόσια πρόσωπα καλούνται τα πρόσωπα των οποίων η κοινωνική και πολιτική δραστηριότητα αφορά σε μεγάλο βαθμό την κοινή γνώμη εφόσον αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της λειτουργίας της κοινωνίας. Παραδείγματα δημοσίων προσώπων είναι οι πολιτικοί, οικονομικοί και πνευματικοί παράγοντες π.,χ. επιχειρηματίες, ιεράρχες, βουλευτές, νομάρχες και άλλοι. Η δραστηριότητα των προσώπων αυτών είναι τόσο σημαντική για την κοινωνία ώστε μεγάλο μέρος της ζωής τους και προφανώς της ιδιωτικής ζωής τους βρίσκεται στα «φώτα» της δημοσιότητας. Όμως και στην συγκεκριμένη περίπτωση η ελευθερία απόκρυψης ή αποκάλυψης του ιδιωτικού τους βίου εφόσον δεν έχει άμεση σχέση με το κοινωνικό τους έργο εναπόκειται στους ίδιους. Πρέπει να επισημανθεί ότι η ελευθερία αυτή δεν είναι ασύδοτη, δηλαδή το πολιτικό πρόσωπο που προβάλλει μόνο την θετική πλευρά του ιδιωτικού του βίου προκειμένου να προσελκύσει υποστηρικτές και ψηφοφόρους δεν μπορεί να ζητά την προστασία από τη δημοσιότητα αρνητικών στοιχείων του ιδιωτικού του βίου. Μια

τέτοια απαίτηση αποτελεί κατάχρηση του δικαιώματος της ελευθερίας απόκρυψης ή αποκάλυψης της ιδιωτικής ζωής εφόσον το πρόσωπο αυτό χρησιμοποιεί την καλή του εικόνα για να δελεάσει το ευρύ κοινό προσβάλλοντας το δικαίωμα στην πληροφόρηση όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 5Α του Σ και καταπατώντας την ελευθερία του τύπου όπως αναφέρεται στο άρθρο 14 παρ. 1 του Σ. Η ελευθερία του δημοσίου προσώπου να κρατάει μακριά από την δημοσιότητα την προσωπική του ζωή με προϋπόθεση ότι δεν αντιβαίνει τα όσα το ίδιο πρεσβεύει και δεν επηρεάζει ουσιαστικά το έργο του είναι απαραβίαστη. Άρα το ευρύ κοινό έχει δικαίωμα να ενημερωθεί για το φιλανθρωπικό έργο ενός επιχειρηματία ή το συγγραφικό έργο ενός καθηγητή πανεπιστημίου, δεν έχει όμως το δικαίωμα να ζητά πληροφορίες για την ιδιωτική τους ζωή, τα πολιτικά τους πιστεύω, τις σεξουαλικές τους προτιμήσεις εφόσον οι ίδιοι δεν τα προβάλουν προς τα έξω και εφόσον δεν αντιβαίνουν στο νόμο και στο πρέπον, π.χ. ο επιχειρηματίας έχει συνάψει ερωτικές σχέσεις με ανήλικο έναντι αμοιβής, η οποία πράξη είναι ποινικά κολάσιμη βάσει του άρθρου 351Α του ΠΚ «Ασέλγεια με ανήλικο έναντι αμοιβής» και ο καθηγητής συνάπτει σχέση με φοιτήριά του αντίστοιχα.

Δ) ΣΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΟΥ ΚΑΤΕΧΟΥΝ ΚΑΠΟΙΟ ΑΞΙΩΜΑ

Η τελευταία κατηγορία είναι τα πρόσωπα που κατέχουν κάποιο αξίωμα. Η θέση των προσώπων αυτών στο κοινωνικό σύνολο είναι ουσιαστική για την λειτουργία των θεσμών του. Τα πρόσωπα αυτά μπορεί να κατέχουν δημόσιο ή ακόμη και ιδιωτικό αξίωμα. Παρ' όλα αυτά λόγω της ιδιαίτερης θέσης τους το Σύνταγμα και η νομοθεσία έχουν καθορίσει ειδικό καθεστώς διαφάνειας του ιδιωτικού τους βίου απέναντι στο ευρύ κοινό και

τους νόμους. Παραδείγματα τέτοιων προσώπων είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, άρθρο 30 του Συντάγματος, ο Αρχιεπίσκοπος, άρθρο 3 του Συντάγματος «Σχέσεις Εκκλησίας και Πολιτείας», οι δικαστικοί λειτουργοί, άρθρο 87 του Σ, τα μέλη του Συμβουλίου της Επικρατείας κ.α. Η ιδιαίτερη θέση των προσώπων αυτών τους επιβάλλει πλήρη διαφάνεια στον ιδιωτικό τους βίο, γεγονός που σημαίνει ότι «αρνητικές» πληροφορίες της ιδιωτικής τους ζωής είναι εύλογο να δημοσιεύονται από τον τύπο εφόσον είναι έγκυρες και δεν έχουν ως βασικό στόχο να πλήξουν τους ίδιους αλλά να ενημερώσουν την κοινή γνώμη. Πολλές φορές η δημοσίευση αυτών των πληροφοριών λόγω του αρνητικού τους περιεχομένου επιφέρει κυρώσεις και ποινές στους φορείς των αξιωμάτων είτε αυτά ανήκουν στο δημόσιο τομέα είτε όχι. Για παράδειγμα η δημοσίευση κειμένου που πιστοποιεί τον χρηματισμό ενός μέλους του Συμβουλίου της Επικρατείας για την διεκπεραίωση μιας υπόθεσης εκτός από πειθαρχικές μπορεί να επιφέρει και ποινικές κυρώσεις, ενώ η δημοσίευση πληροφοριών που αναφέρονται στην ερωτική σχέση υψηλά ιστάμενου προσώπου της εκκλησίας με νεαρό άτομο δεν επιφέρει καμία ποινή ή κύρωση από μέρους της πολιτείας όχι μόνο γιατί η Εκκλησία δεν ανήκει στον δημόσιο τομέα αλλά και γιατί δεν διώκεται σε νομικό επίπεδο η σεξουαλική συνεύρεση. Όμως η εκκλησία επιθυμώντας να προστατέψει την ενότητά της και να διασφαλίσει το δογματικό της περιεχόμενο μπορεί να επιβάλλει στην συγκεκριμένη περίπτωση εφόσον παραβιάστηκαν κανόνες της εκκλησιαστικές ποινές. Πρέπει να επισημανθεί ότι ενημέρωση της κοινής γνώμης και διαφάνεια του ιδιωτικού βίου του αξιωματούχου δεν σημαίνει παραβίαση της ιδιωτικής του σφαίρας. Ειδικότερα, το δικαίωμα του ευρύτερου κοινού για ενημέρωση δεν έγκειται στην

λεπτομερειακή πληροφόρηση για την ζωή του προσώπου που κατέχει κάποιο αξίωμα αλλά μόνο σ' εκείνο το κομμάτι των πληροφοριών που διασφαλίζει την διαφάνεια του βίου του π.χ. αφορά το κοινό αν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι έγγαμος ή άγαμος ή ο τόπος καταγωγής του όχι όμως οι προτιμήσεις στο φαγητό ή η αγαπημένη του ποδοσφαιρική ομάδα. Τέλος, το Σύνταγμα, πέρα από την κατοχύρωση της διαφάνειας της ιδιωτικής ζωής των προσώπων που κατέχουν κάποιο αξίωμα, κατοχυρώνει την προστασία του προσώπου του Προέδρου της Δημοκρατίας από τυχόν προσβολές μέσω του τύπου στην παρ. 3, β) του άρθρου 14.

4. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ Μ.Μ.Ε. ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΝΩΜΗΣ ΝΑ ΕΝΗΜΕΡΩΝΕΤΑΙ

Στο άρθρο 14 παρ. 1, 2 του Συντάγματος κατοχυρώνεται η ελευθερία του τύπου όπως προαναφέρθηκε ενώ στην παρ. 8 του ίδιου άρθρου αναφέρεται το δημοσιογραφικό επάγγελμα. Από την ελευθερία του τύπου απορρέουν η ελευθερία δημοσίευσης ή μη, έκδοσης, κυκλοφορίας, πώλησης, ίδρυσης, λειτουργίας, καθορισμού της τιμής και άλλα του εντύπου πάντα βεβαίως υπό την προϋπόθεση της τήρησης των νόμων (άρθρο 14 παρ. 1) της αρχής της νομιμότητας (άρθρο 5 παρ. 1) και του καθήκοντος αληθείας όπως προκύπτει με σαφήνεια από την διάταξη του άρθρου 14 παρ. 5 του Σ. Εκτός από το Σύνταγμα στο άρθρο 10 της ΕΣΔΑ «Ελευθερία έκφρασης» προστατεύεται η ελευθερία του τύπου. Φορείς της ελευθερίας του τύπου μπορεί να είναι είτε φυσικά πρόσωπα π.χ. δημοσιογράφοι είτε κατά περίπτωση νομικά πρόσωπα. Παρατηρούμε ότι ο τύπος και γενικότερα η

δημοσιογραφία προστατεύεται ευρύτερα, δεν συμβαίνει όμως το ίδιο και με τα υπόλοιπα Μ.Μ.Ε. Ειδικότερα, στο άρθρο 15 παρ. 1 του Συντάγματος αναφέρεται ότι οι προστατευτικές για τον τύπο διατάξεις δεν εφαρμόζονται στον κινηματογράφο, τη φωτογραφία, την ραδιοφωνία, την τηλεόραση και κάθε άλλο παρεμφερές μέσο μετάδοσης λόγου ή παράστασης. Αυτή η παράγραφος ουσιαστικά συνδέεται άμεσα με την δεύτερη παράγραφο του ίδιου άρθρου στην οποία κατοχυρώνεται ο άμεσος κρατικός έλεγχος της ραδιοτηλεόρασης μέσω του Εθνικού Συμβουλίου της Ραδιοτηλεόρασης το οποίο έχει ως σκοπό την αντικειμενική ενημέρωση και την προαγωγή του κοινωνικού και πολιτισμικού ρόλου της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης.

Απόρροια της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 5 παρ. 1 Συντ. αποτελεί το άρθρο 5Α του Συντ. που κατοχυρώνει το δικαίωμα στην πληροφόρηση. Στις φράσεις «1. Καθένας έχει δικαίωμα στην πληροφόρηση, όπως νόμος ορίζει», άρθρο 5Α παρ. 1 εδ. α και «2. Καθένας έχει δικαίωμα συμμετοχής στην Κοινωνία της Πληροφορίας», άρθρο 5Α παρ. 2 εδ. α, ουσιαστικά κατοχυρώνεται εκτός από το δικαίωμα του ατόμου στην πληροφόρηση, το δικαίωμα της κοινής γνώμης να ενημερώνεται. Τόσο το δικαίωμα ενημέρωσης του άρθρου 5Α όσο και τα δικαιώματα των δημοσιογράφων του άρθρου 14 και των Μ.Μ.Ε. του άρθρου 15 του Συντ. «συμπλέουν» και αλληλοσυμπληρώνονται βάση των αρχών της νομιμότητας που παρατηρούμε και στα τρία άρθρα αλλά και του καθήκοντος αληθείας που παρατηρούμε μόνο στο 14.

5. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΟΡΟΘΕΤΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΩΝ, ΤΩΝ Μ.Μ.Ε ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΝΩΜΗΣ ΝΑ ΕΝΗΜΕΡΩΝΕΤΑΙ ΚΑΙ ΠΩΣ ΑΙΡΕΙ ΤΙΣ ΠΡΟΣΒΟΛΕΣ Η ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

Η έννοια του τύπου όπως γίνεται αντιληπτή στο άρθρο 14 του Συντ. αλλά και στην νομοθεσία, ειδικότερα στο άρθρο 1 του α.ν. 1092/1938 «περί τύπου» και συνοψίζοντας τον ορισμό που μας παρέχει ο συγκεκριμένος νόμος στην πρόταση: Τύπος με την ευρεία έννοια του όρου είναι κατά τον επικρατέστερο ορισμό: «κάθε προϊόν μηχανικού, χημικού, φυσικοχημικού ή ηλεκτρονικού μέσου ικανού για την παραγωγή μεγάλου αριθμού ομοίων κειμένων, εικόνων, παραστάσεων ή συμβόλων επί χάρτου ή άλλης ύλης»⁴. Πέρα όμως από τις γενικότερες διατυπώσεις της έννοιας τύπος, ο τύπος και ειδικότερα η έντυπη δημοσιογραφία και το δικαίωμα έκφρασης το οποίο ενυπάρχει σ' αυτήν επιδέχεται κάποιους περιορισμούς βάσει της αρχής της νομιμότητας (άρθρο 5 παρ. 1 Συντ.), του καθήκοντος αληθείας (άρθρο 14 παρ. 5 Συντ.), της αρχής της προστασίας της ιδιωτικής ζωής (άρθρο 9 παρ. 1 Συντ.), της αρχής προστασίας προσωπικών δεδομένων (άρθρο 9Α Συντ.), του απορρήτου των επιστολών και της ελεύθερης επικοινωνίας με οποιοδήποτε άλλο μέσο (άρθρο 19 παρ. 1 Συντ.), του δικαιώματος στην προσωπική ελευθερία και ασφάλεια (άρθρο 5 ΕΣΔΑ). Ειδικότερο ζήτημα της ελευθερίας του τύπου αποτέλεσε η δημοσίευση προκηρύξεων τρομοκρατικών οργανώσεων το οποίο αρχικά ρυθμίστηκε με το άρθρο 6 του ν. 1916/1990 με το οποίο

⁴ Σγουρίτσας, Συνταγματικόν Δίκαιον τ. Β, τευχ. Β, σ. 73, από τα Συνταγματικά Δικαιώματα, Δημητρόπουλος Ανδρέας - Ειδικό μέρος, σελ. 237.

προβλέφθηκε η με διάταξη του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου απαγόρευση δημοσίευσης αυτούσιων των προκηρύξεων τρομοκρατικών οργανώσεων. Η διάταξη αυτή καταργήθηκε ήδη με τον ν. 2172/1993. Άλλες διατάξεις που ουσιαστικά οριοθετούν την δημοσιογραφική ελευθερία εντοπίζονται και στον Αστικό Κώδικα στα άρθρα 57 και 58 για την προστασία της προσωπικότητας αλλά και στον Ποινικό Κώδικα στα άρθρα 181 «περιύβριση αρχής» και 365 «απαγόρευση της προσβολής της μνήμης τεθνεώτος». Τέλος όπως προαναφέραμε ο καθορισμός των δικαιωμάτων των Μ.Μ.Ε. γίνεται στο άρθρο 15 του Συντ. στο οποίο αναφέρεται και ο έλεγχος της ραδιοτηλεόρασης από το Ε.Σ.Ρ.

Για να γίνει αντιληπτή η σχέση των δικαιωμάτων του τύπου και των Μ.Μ.Ε. με το δικαίωμα της κοινής γνώμης να ενημερώνεται όπως αναφέρεται στο Σύνταγμα στα άρθρα 5 παρ. 1 και 5Α, σε συνάρτηση με τους παραπάνω νόμους και το συνταγματικό πλαίσιο, εύλογο είναι να αναφερθούμε σε παραδείγματα της νομολογίας.

Στην υπόθεση του «Ιππικού Ομίλου Τ» κάποια άτομα απευθυνόμενα στα μέλη του αθλητικού σωματείου «Ιππικός Όμιλος Τ» απέστειλαν επιστολή που έχουν γράψει σε γραφομηχανή και στην συνέχεια είχαν αναπαράγει με φωτοτυπικό μηχάνημα σε ικανό αριθμό αντιτύπων 50-60 στα μέλη του σωματείου διαβάλλοντας την φήμη και την υπόληψη του σωματείου. Ο ΑΠ 669/1985 ΝοΒ 1986, σ. 447 απεφάνθη βάσει του α.ν. 1092/1938 ότι η συγκεκριμένη αξιόποινη πράξη τελέστηκε «δια του τύπου» εφόσον έγινε αναπαραγωγή της επιστολής με χημικό μέσο σε ικανό αριθμό αντιτύπων και στην συνέχεια διανομή των αντιτύπων δηλαδή δημοσίευσή τους.

Στην υπόθεση Μπαντουβά, η οικογένεια Μπαντουβά άσκησε ασφαλιστικά μέτρα κατά της κυκλοφορίας βιβλίου που περιείχε ανακριβείς πληροφορίες για την αγωνιστική δράση του πατέρα των αιτούντων. Αναφερόμενοι στο άρθρο 57 ΑΚ ισχυρίζονταν ότι προσβαλλόταν η προσωπικότητα συγγενούς τους. Τόσο το Μον.Πρωτ.Αθ. 8064/1986 ΝοΒ (35) 1987, σ. 403 όσο και το Μον.Πρωτ.Ηρ. 345/1979 ΝοΒ (27) 1979, σ. 1362, απεφάνθησαν ότι είναι απορριπτέα η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων κατά της κυκλοφορίας του βιβλίου. Το Μον.Πρωτ.Αθ. απεφάνθη μάλιστα ότι η «προσβολή της προσωπικότητας δεν περιλαμβάνεται στις ρητά καθοριζόμενες περιπτώσεις στις οποίες επιτρέπεται η κατασταλτική κατάσχεση».

Αντίθετα στην υπόθεση «λουόμενης συνταξιούχου» το Εφ. Αθηνών 8908/1988, ΝοΒ 1988, σ. 1664 απεφάνθη ότι προσβάλλεται η προσωπικότητα ατόμου, στην συγκεκριμένη περίπτωση της συνταξιούχου που βρισκόταν στην παραλία, της οποίας η χωρίς συγκατάθεση φωτογράφησή της δημοσιεύτηκε σε έντυπο με καθόλου κολακευτικά σχόλια. Το Εφ. Αθηνών έκρινε ότι τέτοια περίπτωση προσβολής κατά τα άρθρα 57 και 58 ΑΚ δεν αποκλείεται να συνιστά και έργω εξύβριση.

6. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η σχέση του τύπου με την ιδιωτική ζωή προσδιορίζεται σε συνταγματικό, νομοθετικό και νομολογικό πλαίσιο. Η σύγκρουση της ελευθερίας του τύπου με το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή είναι επιφανειακή και όχι *de jure*. Μέσω του τύπου ή γενικότερα των Μ.Μ.Ε. ο καθένας έχει το δικαίωμα της έκφρασης σεβόμενος πάντα το δικαίωμα στην ενημέρωση των άλλων αλλά και την ιδιωτική ζωή των άλλων. Το Σύνταγμα στα άρθρα 9 παρ. 1, 9Α, 5 παρ. 1, 14, 15 και 19 αλλά και η σύγχρονη νομολογία διασφαλίζουν την ισόρροπη στάθμιση των συγκεκριμένων δικαιωμάτων. Η προστασία της ελευθερίας του τύπου και η διασφάλιση του ιδιωτικού βίου αποτελούν σημαντικές «δικλείδες» ασφαλείας ενός δημοκρατικού πολιτεύματος και ενός κοινωνικού κράτους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

I. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Δημητρόπουλος Ανδρέας, Γενική Συνταγματική Θεωρία, Σάκουλας 2004, Αθήνα.
2. Δημητρόπουλος Ανδρέας, Συνταγματικά Δικαιώματα - Ειδικό μέρος, ΤΟΜ. ΙΙΙ, ΗΜ. Β΄, 2005 ΑΘΗΝΑ.
3. Π.Δ. Δαγτόγλου, Ατομικά Δικαιώματα, ΤΟΜ. Β΄, Σάκουλα, 2005, Αθήνα.

II. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

- α.ν. 1092/1938 «περί τύπου»
- άρθρο 6 ν. 1916/1990 καταργ. με τον ν. 2172/1993
- ν. 2472/1997 «περί προστασίας του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα».

III. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

1. ΑΠ 669/1985 ΝοΒ 1986, σ. 447, υποθ. Ιππικού Ομίλου Τ, αποτελεί έντυπο κατά την έννοια του νόμου περί τύπου, επιστολή που αναπαράγεται φωτοτυπικά και διανέμεται σε ικανό αριθμό αντιτύπων.
2. Μον.Πρωτ.Αθ. 8064/1986 ΝοΒ (35) 1987, σ. 403, Μον.Πρωτ.Ηρ. 345/1979 ΝοΒ (27) 1979, σ. 1362, υποθ. Μπαντουβάς. Η προσβολή της προσωπικότητας δεν περιλαμβάνεται ρητά στις καθοριζόμενες περιπτώσεις στις οποίες επιτρέπεται η κατασταλτική κατάσχεση εντύπων.
3. Εφ.Αθηνών 8908/1988, ΝοΒ 1988, σ. 1664, υποθ. «λουομένης συνταξιούχου». Όπως κρίθηκε, η χωρίς την συγκατάθεσή του φωτογράφιση ενός ατόμου ή παρουσίαση της φωτογραφίας του σε τρίτους και η διάδοσή της στο κοινό αποτελεί προσβολή της προσωπικότητας κατά τα άρθρα 57 και 58 ΑΚ χωρίς να αποκλείεται να συνιστά και έργο εξύβριση.

ΛΗΜΜΑΤΑ	ENTRIES
Τύπος	Press
Ιδιωτική ζωή	Private life
Δικαιώματα	Rights
M.M.E.	Mass Media
Νομολογία	Jurisprudence

ΤΥΠΟΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΖΩΗ – ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τύπος καλείται κάθε έντυπο προϊόν μαζικής παραγωγής και κυκλοφορίας που παρέχει πληροφορίες. Ιδιωτική ζωή είναι ένα μερικότερο κομμάτι της ανθρώπινης ζωής που σχετίζεται με το άτομο. Πολλές φορές η ελευθερία του Τύπου και η ιδιωτική ζωή έρχονται σε σύγκρουση. Αυτή η σύγκρουση δεν προκύπτει από το νόμο αλλά από τις περιπτώσεις. Κριτήριο για τον καθορισμό των δύο δικαιωμάτων κατά περίπτωση αποτελεί η σχέση του ατόμου με τον δημόσιο βίο. Όσο μεγαλύτερη είναι η σχέση αυτή τόσο περισσότερο κάμπτεται η ελευθερία απόκρυψης του ιδιωτικού βίου προς χάριν της πληροφόρησης. Παρ' όλα αυτά τα δικαιώματα άσκησης της έντυπης και μη έντυπης δημοσιογραφίας (π.χ. M.M.E.) και της κοινής γνώμης να ενημερώνεται αν και ελεύθερα δεν είναι ασύδοτα. Το Σύνταγμα και ειδικότερα η νομολογία διασφαλίζουν την ελεύθερη ενάσκησή τους αίροντας τυχόν προσβολές και καταχρήσεις τους.

μτφ. στην αγγλική γλώσσα

PRESS AND PRIVATE LIFE – SUMMARY

Press is every printed matter of mass production and circulation that provides information. Private life is a partial piece of human life that has to do with the individual. Many times the freedom of press and the private life clash. This clash does not come from the law but from the circumstances. Criterion for the definition of the two rights according to the circumstances is the relation of the individual to the public life. As greater this relation as more the freedom of hiding of the private life due to the information is bent. Nevertheless, the rights of printed and not printed journalism (f.e. the mass media) and the right of the public opinion to be informed, though free themselves, are not immune. The constitution and especially the jurisprudence insure their freedom by holding down their by chance offences and abuses.